

версій у кожному конкретному випадку, залежить від наявності відомостей, що характеризують злочинця. Чим таких відомостей менше, тим більше версій входить у підсистему.

Підставами для висування типових версій може слугувати і знання оперативної обстановки в районі вчинення квартирної крадіжки. Наприклад, концентрація в районі компактного проживання іноземних робітників певної категорії місцевого населення дозволяє, в першу чергу, припускати їх причетність до майнових кримінальних правопорушень. Так, гуртожитки студентів, де проживають не тільки українські громадяни, але й іноземці, розташовуються в безпосередній близькості від гуртожитків ПТУ і технікумів. При вивченні нами кримінальних проваджень про квартирні крадіжки, вчинені іноземцями нами було встановлено, що 43,5% від загальної кількості крадіжок майна громадян України в гуртожитках вчиняються іранцями, афганцями, в'єтнамцями і китайцями.

Таким чином, отримавши вихідну інформацію при вивченні обстановки, що склалася на момент квартирної крадіжки, вчиненої іноземцями, можна висувати розглянуті нами раніше групи версій, у залежності від сформованих ситуацій.

Кондратенко В.Л., Личман Т.В., Легедза А.В., Варфоломеев Є.А.
**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНИХ
СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

В роботі експертних судово-медичних установ значний обсяг експертної роботи складають комплексні експертизи, тобто експертизи, які діючим законодавством, зокрема Постановою пленуму Верховного Суду України №8 від 30.05.98 року «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах» визначаються, як такі, що потребують залучення «...декількох експертів, які є фахівцями у різних галузях знань...». На прикладі ДУ «Головне бюро судово-медичної експертизи МОЗ України» (надалі – Головне бюро) можна побачити, що протягом останніх років кількість призначень таких експертиз є стабільно високою, так у 2012 році було призначено 98 таких експертиз, 2013 році – 80 експертиз, 2014 – 73 експертизи, що в середньому складає приблизно 16 відсотків від загальної кількості експертиз, що призначаються до нашої установи. Переважна більшість зазначених комплексних експертиз, є судово-медичними та автотехнічними і транспортно-трасологічними, та призначаються Головному бюро разом з Київським науково-дослідним інститутом судових експертиз Міністерства юстиції України (надалі КНДІСЕ), або разом з Державним науково-дослідним експертно-криміналістичним центром МВС України (надалі ДНДЕКЦ) і стосуються, як правило, встановлення обставин та механізму дорожньо-транспортної пригоди. Значно меншою є кількість експертиз, що призначаються судово-медичним експертам в співпраці з експертами-балістами, електротехніками та іншими.

Варто зазначити, що в переважній більшості призначених комплексних експертиз, значна кількість поставлених слідчо-судовими органами питань, а

інколи і всі з них, не потребують для відповіді на них сумісної участі фахівців з різних галузей знань, а саме вирішення деяких з питань входить до компетенції лише судово-медичних експертів, інших – експертів автотехніків, транспортних трасологів тощо. Отже, за своєю сутністю такі експертизи є не комплексними експертизами, а мова йде про комплекс експертиз, при виконанні яких просто досліджуються різні об'єкти (труп, транспортний засіб, одяг та інше), з подальшим наданням відповідей на питання, які фактично входять до компетенції окремих експертиз. Це вимушує експертів самостійно розділяти питання та оформляти декілька «Висновків експерта» за різними підписами. Вказане не тільки певним чином суперечить самому поняттю комплексної експертизи, а і негативним чином впливає на швидкість виконання експертиз, уповільнює роботу установ, що займаються їх виконанням. Так в Головному бюро, черга на виконання комплексних судових експертиз є суттєво більшою, ніж на суто судово-медичні експертизи. Вказане пояснюється, як складністю зазначених експертиз, обмеженою кількістю експертів, що приймає участь в їх виконанні, так і вищевикладеними проблемами. При цьому треба відмітити, що практично всі експертизи, що призначаються до Головного бюро є повторними, тобто за вказаними випадками вже виконувалось декілька експертиз і в розпорядженні слідства, як правило вже є вичерпні відповіді на питання суто судово-медичного характеру (причина смерті, ступінь тяжкості тілесних ушкоджень тощо), та на питання суто автотехнічного характеру, наприклад про технічний стан транспортного засобу. Тобто фактично найчастіше причиною призначення комплексних судових експертиз є дійсно такі питання, що потребують спільних знань експертів з суміжних галузей знань.

В зв'язку з цим, на нашу думку, при виконанні комплексних судових експертиз є доцільним надання відповідей лише на такі питання, які дійсно не можуть бути вирішені в рамках однієї галузі знань та потребують спільної участі в її виконанні фахівців різних галузей науки та техніки. З цього приводу за ініціативою Головного бюро 26 березня 2015 року відбулась сумісна міжвідомча робоча нарада з приводу порядку проведення комплексних судових експертиз, в якій взяли участь представники КНДІСЕ та ДНДЕКЦ. В ході наради обговорювались питання меж компетенції експертів при виконанні власне комплексних судових експертиз та оформлення «Висновку експерта» при проведенні комплексних судових експертиз. На думку учасників наради до компетенції комплексної судової експертизи відносяться лише ті питання, які потребують спільного застосування знань з різних галузей науки і техніки. Питання, що не потребують сумісної участі різногалузевих фахівців виходять за межі комплексної експертизи та не повинні вирішуватись в рамках постанови про призначення комплексної експертизи. При потребі рекомендоване призначення окремих експертиз (судово-медичної, автотехнічної та таке інше).

За результатами наради було прийняте спільне рішення, щодо

узгодженої співпраці експертних установ при виконанні комплексних судово-медичних, автотехнічних та транспортно-трасологічних експертиз, розроблений алгоритм співпраці з слідчо-судовими органами при виконанні комплексних експертиз.

Список використаних джерел

1. Постанова пленуму Верховного Суду України №8 від 30.05.97 «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах».

Кондратенко В.Л., Личман Т.В., Петрошак О.Ю., Варфоломеев Є.А.

РОЛЬ ПОВТОРНИХ СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ ЕКСГУМОВАНИХ ТРУПІВ В УТОЧНЕННІ МЕХАНІЗМУ ТРАВМУВАННЯ ПРИ ТРАНСПОРТНІЙ ТРАВМІ

В роботі Державної установи «Головне бюро судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України» переважний обсяг експертної роботи становлять повторні комісійні судово-медичні експертизи. Серед них значну кількість складають експертизи спрямовані на встановлення механізму отримання ушкоджень, можливості їх отримання за конкретних обставин, в тому числі при транспортній травмі. При цьому подеколи інформація, що міститься в первинних експертизах викликає сумніви, або є недостатньою для відповідей на питання поставлені на вирішення перед експертом судово-слідчими органами. В таких випадках доволі часто виникає потреба у проведенні ексгумації трупа та його повторній судово-медичній експертизі. Варто зазначити, що ті чи інші розбіжності, в порівнянні з результатами первинної судово-медичної експертизи, зустрічались у всіх випадках повторних судово-медичних експертиз ексгумованих трупів, проведених фахівцями нашої установи. Ми звертаємо вашу увагу на ті випадки, коли виявлені при експертизі ексгумованих трупів дані суттєвим чином впливали на подальше встановлення механізму отримання тілесних ушкоджень, зокрема при транспортній травмі.

Так, суттєвими та частими недоліками первинних експертиз, виявлених при проведенні повторних судово-медичних експертиз ексгумованих трупів є невиконання обов'язкових досліджень, регламентованих в нашій галузі «Правилами проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи». Вказані недоліки при виконанні первинних експертиз перешкоджають виявленню ушкоджень, які можуть мати рішучий вплив на встановлення характеристик травмуючого предмету, напрямку дії травмуючої сили тощо, а отже не дозволяють точно встановити механізм отримання ушкоджень.

Так, наприклад, при проведенні повторної судово-медичної експертизи ексгумованого трупа чоловіка, що загинув внаслідок дорожньо-транспортної пригоди був виявлений перелом лівої малої гомілкової кістки, що не був виявлений при проведенні первинної експертизи. Це беззаперечно мало суттєве значення в даному випадку для встановлення механізму травми. Адже в даному випадку вказаний перелом був єдиним ушкодженням, яке